Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 116. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 19-го МАЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 116. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, MAY 19, 1921. — THREE CENTS

Сенатори покидають боротьбу проти розброєння.

АДМІНІСТРАЦІЯ УСТУПАЄ ВИТРЕВАЛИМ ОПОЗИЦІОНІСТАМ.

ВАШІНГТОН, 17. мая. — Зменчення видатків на фльоту віднесло нині першу побіду в американськім сенаті. Американське правительство перестало опиратися плянови сенатора Бори, котрий пропонував, щоби президент Злучених Держав скликав межинародну конференцію, зложену з представників Злучених Держав, Япану і Англії, котра має радити над зменченєм зброєнь на мори в сих трох державах. Як догадуються, президент Гардинг звільнив усіх сенаторів, котрі його попирають, від обовязку заступати гадку правительства в тій справі; правительство досі стояло на тім, що така конференція може бути скликана, але чи, як і де її скликати, про се має рішати не сенат, але американський президент. В наслідок зміни становища уряду до законопроекта про видатки на фльоту буде додана резолюція сенатора Бори; сподіються, що тепер сенат значною більшостю голосів ухвалить її.

ЦЕРКОВНИЙ КОНГРЕС ДОМАГАЄТЬСЯ РОЗБРОЄННЯ.

ШІКАГО, 17. мая. — Відбуваючася тут конференція 31 американських церков, ухвалила резолюцію, в котрій постановили вислати петицію (просьбу) до президента Гардинга, в котрій мається просити його, щоби в як найкоршим часі скликав межинародну конференцію для справ розброєння.

Рівночасно усі церкви, репрезентовані на конференції, обовязалися працювати для загального мира і загального розброєння. Найкращими способами для осягнення сеї цілі уважають сі церкви поширене обурення против війни через зображенне наслідків війни та представленне благодатий мира. Перша неділя слідуючого місяця має бути „дисармамент сандей" (неділя розброєння); по всіх церквах мають проповідувати на тему розброєння. Хоч на конференції взяли участь самі тільки протестантські церкви, та конференція висловила надію, що католицька церква та мойсеєві віроісповідники прилучуться до руху.

ПОСТРІЛИЛИ СТРАЙКОВУ ПИКЕТУ В СТРАЙКУ МОРЯКІВ.

НЮ ЙОРК, 18. мая. — Вчора вечером три чверти на десяту почалася коло піру ч. 35. в нюйорськім порті перша поважна боротьба межи страйкарами та страйколомами від початку страйку моряків, що уже треває три тижні.

Після зізнань свідків на поліційнім суді справа представлялася так: Осип Ріго, корабельний паляч, та ще один моряк стояли коло піру як страйкові пикети, щоби повідомляти моряків про страйк. До них підійшли Мурин-кухар Ґрін з двома другими Муринами. Ріго після свого обовязку як пикета пояснив Муринам, що моряки на страйку, і взвав Муринів, щоби вони не давали уживатися на страйколомів. Ґрін почав іти до корабля, а два другі Мурини лишилися ще коло Ріга та далі вели з ним дискусію. По якімсь часі Ґрін вернувся до ґрупи, витягнув револьвер з кишені і стрілив до Ріґа. Всі три Мурини втекли до корабля, а товариш Ріґа та прохожі підняли раненого та покликали шпитальне поготівле. Умираючого Ріґа відставили до шпиталю; куля застрягла в його жолудку і лікарі не ворожать йому виздоровлення.

Тимчасом детективи пішли на корабель шукати справників нападу. За короткий час привели до шпиталя трох Муринів. Вмираючий уже Ріго відзискав ще на стільки притомности, щоби розпізнати того, що на нього стріляв.

РОЗЕМНА ПОРТОВА РАДА ВІДКИДАЄ УЛЬТІМАТ ПОРТОВИХ МАШИНІСТІВ.

Вчора відбулася конференція роземної ради представителів робітничих юній та властителів малих портових кораблів в Ню Йорку. На нарадах розбирали справу страйку моряків. Конференція постановила, що страйк моряків не обходить нічого портові лодки та портових робітників, і тому відкинула ультімат юнії машиністів, поданий на домаганнє страйкуючих моряків.

БІЙКА МЕЖИ СТРАЙКАРАМИ ТА ПОЛІЦІЄЮ В БАЛТИМОР.

БОЛТИМОР, 17. мая. — Нині прийшло до битви межи поліцією та страйкуючими моряками. Коли поліція викликала поліційні резерви та арештувала 29 страйкарів, валка страйкарів понусила на поліцію. Підчас метушні страйкарі звалили з ніг двох полісменів та стратували їх ногами.

ФЕДЕРАЛЬНИХ ВІЙСК ПОКИЩО НЕ ПІШЛЮТЬ В СТРАЙКОВИЙ ОКРУГ.

ВІЛІЄМСОН, Вест Верджінія, 17. мая. — На цілій лінії від Вор Ігел до Керміт, відлеглих від себе на 60 миль, панував нині спокій. Обі сторони спочивали з рушницями в руках. Властителі копалень кажуть, що на день річниці „битви в Матеван", котра припадає на четвер, дня 19. мая, треба сподіватися великої битви та великого кровопролиття.

Вони далі домагаються висилки федеральних військ в страйковий округ. Однак президент Гардинг відповів губернаторови стейту Вест Верджінія, що на його думку положенне в страйковім окрузі не вимагає ще висилки федеральний війск.

ПРЕЗ. ГАРДИНГ ОТВИРАЄ ВИСТАВУ ТЕЛЕФОНОМ ПОЧЕРЕЗ КОНТИНЕНТ.

ВАШІНГТОН, 17. мая. — Сидячи при своїм бюрку в Білім Домі, президент Гардинг підняв телефон і короткою промовою до телефону отворив річну виставу помаранч в Анагайм, в стейті Каліфорнія, понад 3,000 миль від Вашінгтону.

ПІВНІЧНА ЗОРЯ ПОПСУВАЛА ЕЛЕКТРИЧНІ ПРОВОДИ.

Послідної неділі случилося дуже цікаве та рідке природне явище: ще попередної пятниці телефонічні та телеграфічні предприємства побачили, що їх дроти зраджують наближенне великого електричного потрясення. Завважали його усі стації телефонічні і телеграфічні здовж цілого побережа Атлянтійського океану і далеко в глубину американської суші аж по саму ріку Місісіпі. Коло півночи електричні дроти були уже так сильно під впливом електричної бурі, що на висилку телеграми зі 150 слів з Ню Йорку до Бетлегем в Пенсильвенії потреба було цілої півтора години, тоді як в звичайний час на се вистарчає 15 хвилин. Прилади до мірення електричної сили раз показували аж 150 степенів, а зараз потім спадали на зеро.

Поясненне сих сильних електричних потрясень найшли в північній зорі, котра світила в суботу вечером. Ціла північна частина неба була освітлена ясним світлом, котре зміняло свою краску. Се була та сама північна зоря, що світить далеко в північних краях підчас довгої зимової ночи, що там треває цілі місяці. Появу знов північної зорі в такій великій силі так далеко на полудни приписують тому, що тепер сонце обернулося до землі великими пятнами.

Вестер Юніон Телеграф Ко. подає до відома, що її каблеві дроти попсувалися в богато місцях через північну зорю і що компанія мусить вислати кораблі направити їх.

МАРЕВО ПОКАЗУЄ ОБРАЗ ЗЗА 65 МИЛЬ.

В понеділок, о 10. годині рано Рочестерці, в стейті Ню Йорк, поглянувши на озеро Онтаріо, могли бачити цікаве марево; погода стояла дуже красна, а на північній части небосклону високо понад водою показався образ противного берега озера, котрий належить до Канади. Цілий образ був глибоко голубої краски, майже чорний. Лінія берега озера виразно зазначувалася на безхмарнім небі. Тут і там було видно неправильну лінію ліса. Та сама мана показалася ще раз о годині 4-ій по полудни, але вже не так виразно, немов би за сірим туманом.

Щоби побачити марево, богато людий з міста Рочестеру повиходило на дахи високих будівель або на високі пункти довкола міста. При помочи сильних побільшаючих далековидів могли вони бачити навіть, як два кораблі парові наближалися зі сходу до канадійського берегу, яких 65 миль від Рочестеру. Через дальновиди можна було виразно бачити скали та береги.

РОСІЙСЬКИЙ ХОР ЗБАНКРУТУВАВ.

Сергій Боровський, концертовий співак, котрий від якогось часу їздив по Америці, і давав концерти російського хору, так званої Русской Ізби (Московська Хата), подав до нюйорського суду просьбу о признанне його хору збанкротованим. Він подає в просьбі, що довги хору виносять понад 83 тисячі долярів. Одинокою запорукою довжників являються костюми хору вартости 500 долярів.

ДИВНА ОПЕРАЦІЯ.

В шпитальній галі стейтової нюйорської тюрми в Осінінґ лікарі доконали цікавої операції. У вязниці перебував божевільний чоловік, котрий від того був божевільний, що в його мозку від 4 літ була куля. Хорий зветься Роман Леондовський і є польського походження. Кілька тижнів тому назад лікарі отворили його чашку і виняли в мозку кулю. Тепер лікарі прийшли до хорого і почали випитувати його, щоби переконатися, чи він ще далі слабоумний. Хорий давав розумні відповіди на всі питання. Коли йому подали 20-доляровий гріш, він сказав, що се певно золото, а прочитавши напись, сказав: „Таж се 20 долярів". Опісля став нарікати, що він не знає, що буде робити з гришми, як їх дістане, бо вже минуло кілька літ, як він не мав їх в своїх руках. Коли його питали, чи він знає, що його родимий край (Польща) має самостійність, він відповів, що він читав про се в газетах. Коли його спитали, хто такий Падеревський, він відповів, що музик. „Славний музик", — каже він, — „але кепський політик". По таким екзамені лікарі пустили його зі шпиталю як умово зовсім здорового. Подумали собі видно, що коли тілько Поляків ходить свобідно по світі, які уважають Падеревського великим політиком, то чейже свідоцтво умового здоровля належить людині, що знає, що Падеревський кепський політик.

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ В ПАСЕЙКУ, Н. ДЖ.

Українська гр. кат. церков св. О. Николая в Пасейку, Н. Дж., устроює **ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ** в честь Тараса Шевченка **в неділю, дня 22. мая 1921 р.** в німецькій гали, 209 Гоп Еве. Початок точно о годині 6. вечер. В програму входять слідуючі точки: 1. Американський гимн „Star Spangled Banner"; 2. Вступне слово, п. Ром. Слободян; 3. „Завіщаннє", Хор, дірігент С. Ціміхуд; 4. Вязанка українських пісень ч. 1, Банда св. О. Николая, дірігент проф. Едельман; 5. „Мово рідна", хор дітей, дірігент С. Ціміхуд; 6. „Катерина", деклямація (в скороченню), п-ні Зволінська; 7. „Думи мої", хор, дірігент С. Ціміхуд; 8. „На вулиці не весело", „Нащо мені чорні брови", сольо, п-на С. Тимкевич; 9. Вязанка українських пісень, діточа орхестра, дірігент проф. Едельман; 10. „Зазвеніли", хор, дірігент С. Ціміхуд; 11. Вязанка українських пісень ч. 4, банда св. О. Николая, дірігент професор Едельман; 12. „Ще не вмерла Україна". Ціни місць: $1.00, 75 і 50 цнт.; для дітей 25 цнт. Дохід на українську школу в Пасейку.

НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОГОВІР.

БЕРЛІН, 16. мая. — Договір між правительством Німеччини і совєтської Росії є більше далекосяжний аніж сей, який совєтська Росія зробила недавно з Англією, а також і з Польщею.

Німецько-російський договір признає консулярні і до певної міри й дипломатичні заступництва в обох краях.

Обі держави можуть тепер вести між собою торговлю і виміну без усяких перепон.

ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА НА ГОРІШНЬОМУ ШЛЕСКУ.

БЕРЛІН, 18. мая. — Британські звідомлення з Горішнього Шлеска доносять про страшні звірства, яких Поляки допускались в нападених містах на цивільному німецькому населенню. Вони били, мучили і катували женщин і мущин. Сімох Німців, котрі помагали Італійцям, стягнули з постелі і замордували.

ЛЯХИ БЕРУТЬ НАСИЛЬНО УКРАЇНЦІВ В ГАЛИЧИНІ ДО СВОГО ВІЙСКА.

Львівський дневник „Український Вістник" пише:

Асентерункові польскі власти в Чорткові вже від місяця набирають насильно Українців до польського війска. Дотепер забрані отсі Українці до польського війска: 1) Маланчук Іван з Бичковець (асент. 5/4), 2) Фаріон Василь з Ридодуб (асент. 7/4), 3) Микола Біляній зі Звиняча (асентерований 7/4), 4) Цибульський з Бичковець (асентерований 5/4), 5) Мілак Михайло зі Скородинець (асент. 20/4). Щодо сих пятьох внесено зажалення. Скільки однак Українців було в Чорткові асентерованих та не внесли покищо жадного протесту, про те годі щось точного сказати. На всякий випадок є їх много більше. Асентерунок відбувався під примусом; жандармерія під крісами приводила Українців до старостьа, а там їх асентеровано, хоч вони предкладали від греко-кат. та навіть від римо-кат. пароха посвідки, що вони є Українцями. Один з них заявив комісії: **„Я є Українець, і я до асентерунку розбиратись не буду, хиба що силою роздінете мене".** Не вважаючи на такий протест, комісія заявила йому, що він є взятий до польського війска. Яким правом се діється? **Зрозуміла річ, що поборова комісія має в Чорткові мало Поляків для творення свого війска у Східній Галичині. Але чи для того, що у Східній Галичині є мало Поляків мають іти до польського війска Українці?** Можеб львівський У. Г. К. інтервеніював, де слід, щоб виєднати звільненнє Українців Чортківщини від сеї нової благодати зі сторони польської власти. Рівночасно взиваємо усіх Українців Чортківщини, покривджених отсим безправним поборем, щоб зголосили ся в бюрі Безплатної Правної Поради при О. У. Г. К. в Чорткові (в Народнім Домі).

ЗА КОНЯ ПОСТРІЛИВ ЧОЛОВІКА.

З Вашінґтону доносять, що полковник американської армії Шелі постріляв з револьвера свого слугу Мурина Ричарда Хрисмеса за те, що сей необережно обходився з його переґоновим конем. Тяжко раненого Мурина відставлено до шпиталю, котрого лікарі кажуть, що його стан безнадійний. Знакомі полковника кажуть, що полковник узлостився на Хрисмеса, побачивши як сей вдарив коня кілька разів батогом; полковник витягнув малий револьвер і стрілив до Мурина, котрий упав з кулею в череві. Полковник опісля пішов до свого уряду і працював там, немовби нічого не сталося. Повідомлена поліція арештувала його в уряді і віддала в руки військових властий.

Сесія аліянтської Найвисшої Ради відложена на другий тиждень.

ПАРИЖ, 18. мая. — Конференція аліянтської Найвисшої Ради відложена на слідуючий тиждень. Наумовірнійше відбудеться в Бульоні, у Франції.

В тутешніх політичних кругах вгадують, що премієр Ллойд Джордж і Бріян на сій конференції заявляться за остаточним визначенням границі на Шлеску між Німеччиною і Польщею.

ЗАПОВІДАЮТЬ СЛІДУЮЧУ СЕСІЮ АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ У ФРАНЦІЇ АБО В БЕЛЬҐІЇ.

ЛОНДОН, 17. мая. — Слідуюча сесія аліянтської Найвисшої Ради має бути пленарна, з приводу, що явиться на ній вперве представник Злучених Держав, американський амбасадор у Великій Бртанії, полковник Джордж Гарві.

Та сесія Найвисшої Ради, як говорять відбудеться або у Франції, в місті Бульоні, або в Бельґії, в надморськім місті Остенді.

В британських політичних кругах дуже інтересуються питанням, яке становище займе на Найвисшій Раді представник Злучених Держав.

Найважнійшою справою, яка прийде перед Найвисшу Раду, є справа вирішення спору за Горішний Шлеск.

Сесія Найвисшої Ради імовірно не буде вже сього тижня, але аж з початком слідуючого тижня.

НІМЕЧЧИНА ГОТОВА ЗАПЛАТИТИ СЕЙЧАС 150,000,000 ЗОЛОТИХ МАРОК.

БЕРЛІН ,17. мая. — Німецьке правительство оголосило півурядово, що сповняючи умови аліянтського ультимату, в якому поставлено домаганне, щоби Німеччина заплатила аліянтам 1 біліон долярів відшкодовання протягом 25 днів, воно предложило аліянтській комісії відшкодовання, що готове сейчас заплатити яко першу рату тої суми 150 міліонів золотих марок паперовими гришми чужих держав.

Німецьке правительство годиться виплатити ту суму в місці, яке назначить комісія відшкодовання, а решту сеї суми (850 міліонів золотих мраок), воно годиться зложити пізнійше до приписаного реченця.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ БРИТІЙСЬКИХ ЖОВНІРІВ НА ГОРІШНЬОМУ ШЛЕСКУ.

ПАРИЖ, 18. мая. — В тутешній пресі появились вістки, що французьке правительство звернеться до Великої Британії, щоби післала значнійше число свого війска на Горішний Шлеск, де досі майже нема Британців.

ПАН КОРФАНТИ ГОТОВИЙ ВСТУПИТИСЬ.

ОППЕЛЬН, Горішний Шлеск, 18 мая. — Пан Корфанти заявив, що він готовий забрати своїх „повстанців" з Горішнього Шлеска, як на їх місце прийдуть війска аліянтські а не німецькі (ніби перед приходом „повстанців" там не були аліянтські війска!)

ПОЛОЖЕННЄ НА ГОРІШНЬОМУ ШЛЕСКУ.

БЕРЛІН, 18. мая. — На части Шлеска, занятій польськими „повстанцями", борня майже спинена. „Повстанці" зводять лиш малі сутички.

Пан Корфанти вислав німецьким власникам копалень ультимат, щоби дали гроші, але вони гроши йне дали і зірвали з ним переговори.

Німці збирають свої військові сили над шлеською границею.

РАДИТЬ ПРОГОЛОСИТИ ГОРІШНИЙ ШЛЕСК НЕЗАВИСИМОЮ ДЕРЖАВОЮ.

ЛОНДОН, 18. мая. — Кореспондент тутешнього дневника „Таймса" телеграфує з Варшави, столиці Польщі, що найліпшим виходом з прикрого положення на Горішньому Шлеску буде проголошенне його самостійною державою, бо тепер не можна його ані поділити, ані дати Німцям або Полякам.

ПРИ ПАРЛЯМЕНТАРНИХ ВИБОРАХ В ІТАЛІЇ СОЦІЯЛІСТИ ПОНЕСЛИ ВЕЛИКУ СТРАТУ.

РИМ, столиця Італії, 17. мая. — Тутешні часописі подають тимчасові обчислення з виборів до італійського парляменту, які відбулися в неділю, дня 15. с. м.

Сі тимчасові обчислення показують, що теперішний премієр Італії Джіолітті осягнув велику побіду. Він є вибраний і цілий його міністерський кабінет, а загалом його приклонники з національної коаліції здобули 240 посольських мандатів.

Числа вибраних послів з поодиноких партій представляються так:

Національна коаліція 240; соціялісти і комуністи 100; католики 60; приклонники бувшого премієра Нітті 25; Радикали 20; Републіканці 10; Соціялісти-реформісти 6.

Найбільше стратили при сих виборах соціялісти і комуністи, котрих число впало із 170 на 100.

Між соціялістами є вибрані їх провідники Тураті, Тревес і Дараґона. Вибраний також провідник католиків Меда і бувший премієр Нітті, котрий проводить свойі ґрупі, що тепер складається з 25 членів.

Вчасі виборчої боротьби в державі згинуло 40 осіб, а 29 є ранених.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза 1838 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY N. J.

Не велика втіха.

Військовий комітет сенату приняв одноголосно внесеннє, щоби видатки на армію виносили в слідуючім році 335 міліонів долярів. Після сеї ухвали американська армія має виносити найбільше 170.000 мужа.

Сила 170.000 мужа вправді становить поступ від 175.000-ої армії, яку пропонував субкомітет для військових справ, однак знижка 5 тисяч се не велика знижка. Палата послів домагаєть-ся, щоби армія виносила не більше, як 150.000 мужа, то зна-чить, щоби теперішну силу армії зменчити протягом фінан-сового року о цілих 80 тисяч люда, бо теперішний стан армії виносить коло 230.000.

Секретар (міністер) війни Вікс жадав від конґресу, щоби ухвалено 175.000 армію. Зниженнє його домагання о 5 тисяч таке мале, що волю міністра треба уважати так як за сповнену.

На знижці американські податковці не ощадять богато, бо всего коло 10 міліонів долярів на величезну суму 345 міліонів. Своєю ухвалою сенатовий комітет поступив так, як той ку-пець, що місто продавати товар по 4 доляри, продає по 3 до-ляри 98 центів, думаючи, що покупець застрашиться 4 доля-рів, але зловиться на 3 доляри, дарма що коло 3 долярів до-дано в центах майже цілий четвертий доляр.

Европа поволи вертається до мирових часів.

Потім як Німеччина приняла аліянтські умови відшкодо-вання у висоті 135 біліонів золотих марок до сплати в 30 лі-тах, Західна Европа звернулась в сторону 7 літ вижиданого мира.

Таке було загальне переконаннє, коли тому тиждень Ні-меччина приняла аліянтський ультимат з Лондону, заявляючи свою згоду на вимоги аліянтів, бож коли той, хто платить, є за миром і за нього платить, то чому-ж не мав би бути за ним той, хто бере заплату?

Отже було річию самозрозумілою, що ціла Західна Ев-ропа є за миром. Ще хвилька, ще хвилинка, а всі скинуть ору-жє долів, а візьмуться до роботи хосенної і дубуючої на місце руйнуючої війни.

Такої зміни побита війною Західна Европа потребує, для відбудови руїн, для віднови промислу, для оживлення тор-говлі, для відродження культурного і міжнародного життя, та для привернення поторганих війною і мировими (военни-ми) переговорами людських нервів.

Кажуть Німеччині платити за мир, але вона готова на се, а може й може, бож їй не треба тепер удержувати армії ані военної фльоти, ані кількадесяти королівських тронів і родів, бо сю спадщину аліянти записали собі. Кажуть аліянти і собі миритись і миряться, бо є в тім для них бизнес.

За миром станут поволи приходити мирові відносини, відносини правильні і спокійні. Люди є перемучені війною і відносин спокійних хотять і їх приймуть радше аніж найслав-нійшу і найпатріотичнійшу війну.

За миром в Західній Европі повинен би прийти мир в Се-редній Европі, а за ним мир в Східній Европі і в цілому світі.

Західна Европа є господарем, отже вона наказує цілій купі дрібних держав в Середній Европі скидати шаблі і пісто-лі і ставати до плуга. Богато з тих державок радо послуха-ли-б Західну Европу, яка їм босує. Але є між ними один „тро-бел-мейкер", який вважає себе „лицарем" до війни а не ро-бітником до плуга. Се надута і напучнявіла Польща. Всі ка-жуть їй віддутись і сісти тихо, але Франція, яка рахує, що ко-лись її фарбоване „лицарство" спожиткує, не радить їй міня-ти меча за плуг.

Та Франція в тім вже не виграє, але програє, а її годо-ваниця Польща як не скине меча і не візьметься до плуга, то на будуче за те буде платити і платити, записавшись у нево-лю тим, що давали їй гроші або всякі потрібні річи для забав-ки в „лицарство".

За Середньою Европою повинна би прийти і Східна Евро-па і засісти разом із сестрами з заходу до полуденку при ми-ровому столі. Але казати про мир в Східній Европі таксамо як балакати про мир в Мексику. Чужі інтриґи і гроші, а притім недостача розумних лідерів та виробленої просвіченої верстви народу — се підстава для війни, не для мира.

Війна в Східній Европі хотяй трохи потахла, але може знова займитись і полумінем заняти й Середню Европу, особ-ливо Польщу, яка зі своєї загально-звісної глупоти загорнула чужі землі зі Сходу, начеби згори хотіла для себе запевнити війну.

Мир у Східній Европі може принести аж упадок імпе-ріялістичної Польщі і також крайнє перемученнє війною на-селення.

Се належить до будучности, але недалекої.

Вкінці й у Східній Европі чергово мусить прийти до мира, а далі й у цілому світі.

ПОЛЬЩА ДІЛИТЬ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ НА ВОЄВОДСТВА.

(Від власного кореспондента).

Рада Союза Народів своє, — а Польща своє. Рада Союза Народів рішила, що Польща не має до Східної Галичини ніякого права, — а Польща господарить в Східній Галичині так, неначе-б сей край був частю Польщі.

Власне тепер урядовий часопис „Монітор Польскі" оголосив адміністраційний поділ польської держави на воєводства. Воєводства, се низші адміністраційні одиниці, як прим. французькі департаменти.

Ділячи польську державу на воєводства, польське правительство **поділило на воєводства також Східну Галичину,** як коли-б вона була частю Польщі.

Поділ Польщі на воєводства представляється так:

Ті польські, українські, білоруські і литовські землі, які перед світовою війною належали до Росії, поділені на 8 воєводств: 1) воєводство варшавське, 2) лодзьке, 3) келецьке, 4) люблинське, 5) білостоцьке, 6) новгородське, 7) поліське, 8) волинське.

Ті землі, які перед війною належали до Німеччини, творять два воєводства: 9) познанське, 10) поморське.

Бувший австрійський коронний край Галичина поділений на 4 воєводства: 11) краківське, 12) львівське, 13) станиславівське, 15) тернопільське.

Та часть австрійського Шлеська, яку дістала Польща, творить 16) воєводство шлеське.

Як бачимо, на українських, білоруських і литовських землях, які перед війною належали до Росії, які Польща опісля завоювала і в кінці виторгувала у большевицького правительства договором у Ризі, як також у Східній Галичині, яку Польща таксамо завоювала, — польське правительство зачинає розгосподаровуватися як у своїй власній хаті.

З окрема що-до Східної Галичини, польське правительство ділить її на три воєводства: львівське, станиславівське і тернопільське.

Львівське воєводство має обнимати отсі повіти: Бібрка, Березів, Тішанів, Добромиль, Дрогобич, Городок, Ярослав, Яворів, Кольбушова, Коросно, Лісько, Львів-місто, Львів-повіт, Ланцут, Мостиска, Ніско, Перемишль, Пшеворск, Рава, Рудки, Ряшів, Самбір, Сянік, Сокаль, Старий Самбір, Стрижів, Тарнобжеґ і Жовква.

Се львівське воєводство утворено так хитро, **щоби Поляки мали в нім більшість.** В сій ціли до **українських повітів Східної Галичини** додано цілий ряд **польських повітів Західної Галичини,** як Березів, Кольбушова, Коросно, Ланцут, Ніско, Пшеворск, Ряшів, Стрижів, Тарнобжеґ, а також ті повіти по той бік Сяну, які мають населеннє мішане, польське і українське. Утвореннєм львівського воєводства польське правительство хоче затерти теперішню національну границю між українською Галичиною і тою частю Польщі, яка творила т. зв. Західну Галичину. При помочи польської більшости у львівськім воєвідстві польське правительство думає **польщити українські повіти** сього воєводства і так пересувати польську національну границю щораз далі на схід.

Станиславівське воєводство має обнимати отсі повіти: Богородчани, Долина, Городенка, Калуш, Коломия, Косів, Надвірна, Печеніжин, Рогатин, Сколє, Снятин, Станиславів, Стрий, Товмач, Турка, Жидачів.

Тернопільське воєвідство має обнимати отсі повіти: Борщів, Броди, Бережани, Бучач, Чортків, Гусятин, Камінка Струмилова, Підгайці, Перемишляни, Радехів, Скалат, Тернопіль, Теребовля, Заліщики, Збараж, Зборів, Золочів.

Оголошуючи сей поділ, „Монітор Польскі" зазначує, що воєводство краківське, львівське, станиславівське і тернопільське ще не переведені в життє та що цілою бувшою Галичиною управляє поки-що генеральний делеґат польського правительства у Львові.

Се значить, що польське правительство ще боїться антанти і тому тільки оголошує поділ Галичини на воєводства, але ще не переводить сього поділу. Чекає, що скаже на се антанта, чи вона далі оставить українську Галичину під Польщею, чи скаже Польщі забиратися звідси.

Найвисший час, щоби антанта, яка взяла на себе обовязок рішити про долю Східної Галичини, вже раз зробила конець **безправному польському пануванню** в сім українськім краю, викинула звідси Польщу й уможливила населенню краю утворити самостійну державу.

Гайдельберг, 22. цвітня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

МОСКВОФІЛИ ОБХОДЯТЬ СВЯТО ШЕВЧЕНКА.

„Русскій" концерт в честь Шевченка у Львові.

„Стараніемъ всѣхъ русскихъ Обществъ во Львовѣ" відбувся в суботу, дня 23. цвітня с. р., в салі Народного Дому заповіджений маніфестаційними плякатами по улицях Львова концерт в честь „пѣвца народнаго горя Т. Г. Шевченка". Концерт назначений на 1½ години, зачався точно о ½9 ізза двох причин: 1) що скрипак І. Ф. Коссіні (звісний в українських кругах як Коссинин) по довгих ожиданнях зовсім не явився; 2) що комітет мусів на свою публику підождати, з котрої старші представителі мимо ожидань таки на Шевченківський концерт не явились. А що молодіжі нема там, саля при 260 кріслах була невиповнена. Естрада була прикрашена килимами, по середині неї золотів бюст ґенія України серед зелені і вишитих ручників.

Концерт розпочався „Заповітом" — композиції Недолева в українськім тексті, який вислухано торжественно, ставши поважно з місць.

За „Заповітом" слідувала промова ред. „Прикарп. Руси" **Кирила М. Вальницького,** ініціятора того концерту, котрий говорив (по українськи):

„Не велика подія, здається, сталася в 1862 р., коли львівський купець Димет привіз із Киева невеличку книжку віршів, яка носила назву „Кобзар" Т. Шевченка. Поява сеї книжки — се у нас дуже велика подія. Під впливом „Кобзаря" змінився у нашої інтеліґенції романтично-аристократичний погляд на народньо-демократичний напрям, який рушив і тих найменьших братів до іоротьби за свої права. Шевченко — се поет тих німих, закріпощених бідаків, які також мусять до свого слова прийти.

„Шевченко — то предтеча тої великої революції, — продовжав бесідник вже по московськи — котру ми нині переживаємо. Але на жаль Шевченкови не було суджено сказати своє останнє слово. І хто знає, якби воно було випало, слово нашого „провансальського Містраля", якби не несправедливі удари Бєлінського, доноси, засуд і засланнє салдатом в кіркіські степи. Хто знає, чи не був би зійшовся Шевченко на одній плятформі з своїм товаришем із Кирило-Меотдіївського Братства—Миколою Костомаровом, з поетом українського неба та степу — Миколою Гоголем (?). І може не прийшло би тоді до непорозуміння між визнавцями ідей поета, до братньої ненависти і боротьби. А поет так бажав для братів своїх згоди і братолюбія, о яке також і бесідник, кінчаючи мову, у поета попросив.

По промові відспівала три кусники г-жа О. М. Миронович (знана в українській суспільности як Ґуґлевич-Яремова) Нижанковського „Минули літа молодії", Алабєва „Салавей" і Стравса „Вальсе". Ґуґлевич-Яремова була в недиспозиції і наслідування соловія подекуди меньше нагадувало магонький спів соловія. Натомісць Дольницький, який також враз з панею Ґуґлевич аж з Познаня на сей концерт приїхав, одушевив всю публику, а найбільше таки мабуть свого професора Зарембу, який також прийшов на Шевченківський концерт.

ЧЕСЬКА ПРЕСА ПРО КОЛЬОНІЗАЦІЮ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Чеська ґазета „Венков" з 7 цвітня в довшій статті займається пляновою кольонізацією Східної Галичини і взагалі „кресів" селянами з Польщі. Сю плянову роботу переняло на себе одинайцять польських банків, сильно підпираних в сьому напрямі польською владою. Землю продається виключно Полякам-мазурам. Влада постачає їм полекші в перевозі майна. Дідичі-поміщики не сміють продавати землі Українцям під загрозою напятнования їх зрадниками.

Дня 17. грудня, 1920, ухвалив польський сойм закон, який признає інвалідам польської армії право до безплатного приділу землі по 45 гектарів на особу. На сю ціль призначив сойм два міліярди марок. Приділювати-меться землю лишень на пограничних полосах, на т. зв. „кресах". Навіть є проєкт витворити на східній границі пояс таких військових кольоній, а відтак кольонізацію поширювати від сього пояса на захід.

Місцеве українське населеннє, не можучи купити землі, мусить переселюватись кудинде, щоби не загинути з голоду. Коли Українець хоче купити хоч оден морґ, мусить вистаратися о свідоцтво від польського ксьондза або іншої польської орґанізації, що не виступав проти Поляків і не воював проти них. Хоч о таке свідоцтво вельми тяжко, то проте продається йому в десятеро дорозше. **Стаття кінчиться замітькою, що Поляки переняли сю методу від Прусаків, на яких „гакату" так голосно і справедливо жалувались перед цілим світом.**

Чеська ґазета „Трібуна" з 3. цвітня містить теж довшу допись про польську кольонізацію українських земель. **Досі** — читаємо там — **спроваджено вже около 50 тисяч Мазурів. Тим чином задумує польська влада запевнити собі більшість на випадок плебісциту. Полекші, якими наділюється Мазурів-кольоністів, нагадують методи середновіча. Місцевий український хлоп, якого діди й прадіди зросили сю землю своїм потом і кровю, розуміє свою кривду і жде лиш нагоди розрахунку.**

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Вячеслав Чижевський, Шикаго, Ілл.—Золота польська марка, як би така була, вартувала би 250 паперових польських марок. Се значить, що польська марка впала 250 разів вдолину, або що вона варта лише 250-ту частинку своєї первісної номінальної вартости.

Чи се правда, що в Польщі уживають польських марок на загату, не знаємо.

Читач „Народної Волі", Вунсакет, Ровд Айленд. — Посол **Ернест Теодор Брайтер** не є Жид, як його **пан Дамян Бориско** представляє. Він є Поляк соціяліст, а люди привикли всіх соціялістів називати Жидами, отже і посла Брайтера пан Бориско називає Жидом. Посол Брайтер також не є жидівського роду, але німецького, а жонатий з Українкою Галичанкою. Ернест Брайтер довгі літа був послом до віденського парляменту і все боронив бідних людий, без ріжниці національности або віри. Длятого він тішився в Галичині великими симпатіями серед робучих верств населення по містах і селах. Він був независимим соціялістом і таку політику заступав у своїй тижневій ґазеті (польській) п. з. **„Монітор",** яку теж довгі літа видавав у Львові, а яка теж служила тільки інтересам покривджених.

Пану Борискови не можна дивуватись, що він того не знає і називає посла Брайтера Жидом, бо пан Бориско в тім часі був монахом в манастирі, де сидів над церковними книгами і не мав часу ані змоги займатись політикою. Але всеж в таких справах міг би тепер порадитись сусідів, заки візьметься описувати світ і люди з часів свого монашого життя.

Можете від себе дати раду пану Борискови, то може Вас послухає, бо нас не хоче.

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА У ВІДНІ ПЕРЕСТАЛА ІСТНУВТИ.

Відень, 22. цвітня, 1921.

Західно-українська територіяльна ґрупа В. Н. Р. дня 20-го цвітня зложила заяву про свій виступ із Всеукраїнської Національної Ради, відкликаючи з неї всіх уроженців своєї території, які знайшлися в Раді також з титулу своєї приналежности до міжтериторіяльних орґанізацій, як „Жіночий Союз" і „Ліґа Обнови України". Таким чином з днем 20. квітня перестала істнувати Всеукраїнська Національна Рада.

Причини, які довели до сього кроку, є в головних зарисах такі:

Вже в половині лютого с. р. почалися непорозуміння між територіяльними ґрупами Західної і Східної України, коли Президія В. Н. Р. відмовилася скликувати засідання Ради без подання причин. Се навело представників Західної України на здогад, що в нутрі політичних ґруп Великої України назріває якийсь плян, який його автори прикривають найбільшою тайною. Дня 4. марта несподівано деякі члени Наддніпрянської ґрупи зажадали висилки делеґації В. Н. Р. до Парижа, ніби в інформаційних цілях.

Одночасно західно-українська територіяльна ґрупа домагалась від Президії і Виконавчого Комітету Ради, щоби приступити до реальної громадської і орґанізаційної діяльности. Крім того, галицька територіяльна ґрупа подала наглі внесення в области практичного зясування становища українського громадянства в конкретних національних справах і сучасного становища українського народу на поодиноких його землях. Головно поставлено домаганнє, щоби Виконавчий Комітет Ради розпочав послідовну оборону українського народу, згідно з плятформою й основними резолюціями Ради з 12. лютого с. р.

В тім напрямі Західно-українська територіяльна ґрупа і наддніпрянська Народня Партія поставили **нагле внесеннє в справі риського договору та винародовлюючої і кольонізаційної акції на Підляшу, Холмщині, Волині і в Східній Галичині.** Та на останньому засіданню Виконавчого Комітету В. Н. Р. (15. цвітня) представники придніпрянських партій почали ставити обструкційні внески, а опісля прямо зажадали, щоби зняти з порядку нарад всі ті пекучі справи. Вкінці здекомплетовано засіданнє Виконавчого Комітету.

Поруч з тим, як вже згадано, спеціяльно партія т. зв. самостійників-соціялістів налягала на негайну висилку делеґації до Парижа під проводом ґен. Грекова, якому головно громадська опінія і преса Західної України виробила незаслужений розголос. Дня 16. цвітня Західно-українська територіяльна ґрупа довідалась про страшний політичний крок, якого на власну руку і в найбільшій тайні допустились перед Радою заступник голови ґен. **Греків** та члени Виконавчого Комітету **І. Кривицький і О. Макаренко** в спілці з б. членом Директорії **д-ром Андрієвським.**

Сей безприкладно-огидний підступ потряс політичними ґрупами галицького промадянства до тої ступені, що не може бути вже ніякої, навіть псиxольоґічної основи для співпраці обох складових ґруп Ради.

(„Український Вістник").

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

Шкільництво на Україні в освітленню советського комісаря.

Ґазета „Вісти", орґан київського ґуберніяльного революційного комітету з 23. марта с. р. поміщує розмову з народним комісарем освіти Гриньком, який обїхавши Київщину, Волень і Поділє, говорить про тамошнє шкільництво таке:

„Київщина працює добре. Адміністративний апарат налагоджено вповні. Справу освіти в Київщині поставлено красше ніж в повітах Лівобережної України. Дещо гірше стоїть справа на Поділю і Волині, хоча й там помітна велика психольоґічна зміна в настроях працівників освіти. Дякуючи новим чинникам, беручи на увагу новий закон про землю і закон про податок замісць складки, нам пощастить цілком заволодіти сільською інтеліґенцією. Одначе богато ще людий не розуміє величезного значіння освіти. Ще не всі розуміють, що в наші дні просвіта змінила свої форми; вийшла зі старого академічного укладу і набула іншого вигляду".

Черговими завданнями радянського уряду на Київщині вважає Гринько: 1) розвиток і поширеннє діяльности рад для захисту дітий; 2) поставленнє на належну височінь справи професіональної освіти; 3) обєднаннє довкола ґуберніяльного політично-освітнього виділу усіх орґанів політичної освіти. Крім сього перед Києвом стоїть завданнє кермувати культурною роботою по всій Правобережній Україні.

На Правобережі на Київщині скількість українських шкіл виносить 97%, на Поділю відсоток ще більший, а на Волині 70%.

Висші школи в Києві перебувають тяжку крізу. Останніми часами помічується активна участь студентства в будівництві і реформі висшої школи.

Рада народніх комісарів ухвалила забезпечити матеріяльно істнованнє Української Академії Наук в Києві, а підчас побуту Гринька в Києві вироблено для неї новий статут, який буде внесений до затвердження Раді Народніх Комісарів. Ідею сього статута було „наблизити Академію до життя і притягнути її до процесу комуністичного будівництва".

НА ВОЛИНІ, ПІД ПОЛЬСЬКИМ НАЇЗДОМ.

Шевченківські свята.

З КОВЕЛЬЩИНИ.

По зїзді „Просвіт" Волині, що відбувся в Луцьку 15. лютого, кожда повітова „Просвіта" почала заходи до належної зустрічі Шевченківських днів. Щоби зазнайомити людність ковельського повіту, наше убоге Полісcе, сей найтемнійший закуток України, з тим, хто такий був Шевченко, — ковельська повітова „Просвіта" скомпонувала — коротесенький плякат-метелик до народу про Ґенія України.

Та ба!... Коли зайшла річ про видрукуваннє того листка, то в повітовому старостві замісць дати на се дозвіл, відіслано той плякат до воєводства в Луцк (мовляв, дозволяти друки — є компетенція лишень воєводи!), але там він застряг... Ось маємо вже початок квітня, а дозволу нема.

Та мимо сього, й у нас на Поліссю згадали Батька Тараса „не злим тихим словом". Дня 11. березня (марта) в Соборній церкві міста Ковля, місцевим протоєреєм при участи ще двох священиків та одного діякона врочисто відслужено панахиду по Тарасови. Співав хор Просвіти. Церква була повнісінька. За Страдника України зійшлися помолитись, як молодь, ученики міських шкіл, так зарівно і їх батьки. **Не пущено до церкви тільки учеників Українців із зелізничої польської школи. Понад двісті дітий православної віри, що польонізуються в тій школі, не змогло пійти і помолитись за свого єдиновірця Тараса.** Дарма навіть, що в тій справі „Просвіта" зверталась до шкільних влад.

Пополудні того-ж дня в місцевому театрі учнем російської ґімназії (української в нас нема, бо такої Поляки нам не дозволяють!) відчитано реферат про Шевченка. Потім ученики початкової української школи чудово виконали на сцені двоактівку „Тарасове Свято" та учениками російських ґімназій (хлопячої та жіночої) виставлено було частину з „Невольника". Вхід на сю виставу був для всіх безплатний.

У вечері аматорський гурток „Просвіти" дав платний концерт пристячений памяти Поета.

Святкувались ті дні і в повіті. Так наприклад, у Матвієві та Ратні впорядковано вистави з коротенькими рефератами. У селах Любитов і Перевіссю та інших місцях були декламації та співи творів Шевченка.

На нашому Поліссі роботи, освідомлюючого характеру, сила. Про Шевченка знали не тільки селяни, але трапляються особи й з учительства, які щойно тепер пізнають „хто ми, ким, за що закуті"...

Марко Луцкевич.

ГОЛГОФТА.

I.

Роспятий Син Марії
На горбі серед жита,
Чоло в вінку терновім
І з боку гру дь пробита.

Проходять біля Нього:
— Змилосердись, Ісусе —
І до хреста припало
Якесь хлопя безвусе.

— Женуть нас як злодіїв,
За що така відплата?
Давно й Тебе так гнали,
Ісусе до Пилата.

Зневажили, плювали
І били нас до крови,
На що Ти, Ісусе Христе,
Учив людий любови?

За нами — муки пекла,
А там — табори смерти...
Чомуж за Україну
Не дав нам, Боже, вмерти?

Проходять біля Нього:
Їх руки у кайданах...
В очах Ісуса сльози
І свіжа кров на ранах.

II.

Христос Роспятий висить
В кімнаті між свічками.
Старця на суд пригнали
З закутими руками.

На тілі в нього рани;
— Змилосердися, Боже, —
В очах суддів затліло
Щось дике, щось вороже.

— Бунтарю, твоє тіло
На жир ми кинем крукам!
— Осудить Бог, я волі
Бажав нещасним внукам.

І глянув на Ісуса:
Ходи зі мною, Христе,
Між нами знов віднайдеш
Своє імя пречисте.

Збережене любовю
Нещасної країни.
І за старцем Спаситель
Пішов в тюремні стіни.

III.

Христос роспятий висить
Край битої дороги.
Іде в село на жебри
Якесь диття уб оге.

І під хрестом клякнуло:
Змилосердися, Тату, —
Страшний напав нас ворог,
Спалив нам нашу хату.

За Збруч пішли татуньо
І там мабуть померли...
І по діточім личку
Котились сльози — перли.

А мама наші хорі,
Їх в грудях дуже коле...
І вітер зойк діточий
На крилах ніс у поле.

На жебри йду за хлібом,
Бо в нас його не має...
Святі, зболілі руки
З хреста Ісус знімає.

Кладе їх на головку
Невинного дитяти.
— За них, Всевишний, в друге
Я дам себе роспяти.

Микола Віконський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Василь Стареправо, У. С. Стрілець, помер дня 4. квітня, 1921. Дня 6. квітня с. р. попращала Бриґада в Німецькім Яблоннім, на Чехословаччині, знову одного із своїх кращих борців за волю України. Василь Стареправо був сином селянина з Дітковець, повіт Тернопіль, Галичина. Ще в ранніх літах молодости доля відібрала йому батька, а мати віддала його на науку до тернопільської української ґімназії, бо Василь був незвичайно здібний і до науки цікавий хлопчина. Коли скінчив 3 клясу ґімназії, вибухла світова війна. Василь враз з ненькою і своїм молодшим братом опинився в Ґмінді на Моравах. Австрійський уряд вивозив туди населеннє Тернопільщини, де довгий час стояла боєва лінія. Тут у Ґмінді, а потім у Відні, продовжував Василь свою науку. Вислід його клясових іспитів був кождого разу відзначаючий; скінчив 7 кляс.

Свою військову службу розпочав в австрійській армії 1918 р., а 1. падолиста, 1918, на перший поклик Укр. Нац. Ради вступив до львівського куріня, що займав столицю, і боровся далі весь час аж до відступу армії за Збруч. Від 1920 знаходився в стані тутешньої бриґади. Помер на запаленнє леґенів. Від імени бриґади попращав його щирими словами пор. Ватран. Пращай, щирий Друже! Земля Тобі пером. **Л.**

Денис Партицький, ст. суд. радник при окружному суді в Коломиї, помер нагло в ночі на 17. квітня 1921, в 60 році життя.

Олена Полянська, родом з Сухоставу, жінка власника трафіки й бюра дневників у Львові, при вулиці Руській ч. 1, померла дня 20. квітня 1921.

Марія Романчукова, жінка б. президента австр. парляменту проф. Юліяна Романчука, померла у Львові дня 17. квітня 1921, по довгій і тяжкій недузі, в 71 році життя.

Яків Михайлишин, літ 21, родж. в Подільській губернії, помер 15. квітня 1921 у Львові. Покійний як козак волинської дивізії, стратив в часі большевицької війни ногу. Як інвалід, перебував в Українському Домі Інвалідів у Львові, де як шевський майстер вів з посвятою школу шевського ремесла для українських інвалідів.

Емілія Стефанович, жена еп. проф. о. Александра Стефановича а мати адвоката д-ра Романа, старшого інжиніра Ярослава і Марти Дурбакової, померла дня 21. квітня с. р. в 69 році життя.

СЬМІШНЕ.

Нечиста совість.

Катехит старається пояснити дітям, що то „нечиста совість", але якось не йде. „Та вважайте! Щож се таке не дає чоловікови спокою, не дає спати навіть серед ночи і він кидається неспокійно по ліжку?" Мовчанка. Нарешті зголошується маленька дівчина. „Дуже добре! Скажи нам, Ганю, що се таке?" Ганя: „Се, прошу, блохи!"

Добра трутина.

— Чи та трутина на щурі добра? — питає селянин в склепі.

— Ще й яка добра, — відповідає купець — щурі летять до неї як до меду. З цілого села будуть збігатися до вашої комори.

Добре відповів.

Учитель: Яке звіря найбільше привязане до чоловіка?

Ученик: Біда, прошу пана! Мої тато все кажуть: вчепилася нас біда і не хочеся відчепити.

Мудрий син.

Батько: Миколо, що ти волиш, богатство чи здоровля?

Микола: І богатство і здоровля, тату!

Допитався жид злодія.

Украв злодій у йида козу, взяв на мотузок тай веде. Жид його здоганяє:

— Гей, слухай! На що ти взяв мою козу?

— На мотузок?

— Але за що ти її взяв?

— Та за роги!

— Але що я тобі винен, питаю?

— А хиба я тобі щось кажу?

Найбільша образа.

Гринько: Як зоветься ваша собака Василю?

Василь: Хрунь!

Гринько: За щож так погано прозвали бідну собаку?

Тяжко пізнати.

Два хлопчики дивились на образ, що представляв Адама і Еву в раю. Тоді оден з них питає другого: „А котре з них Адам?" На те другий: „Або я знаю, вони голі, то не мож пізнати. Як би так повбиралися, тоби пізнав. А так що? Тяжко пізнати".

Ніколи дожидати.

Їхав чоловік на ярмарок і зустріли його в лісі розбійники. Ограбили його та ще й хочуть повісити. Одні кажуть вішати, другі — ні. Спречаються, а чоловікови вкучилось слухати, так він:

— Та нуте бо вже, або вішайте, або пускайте, бо мені на ярмарок треба!

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

NEW YORK, N. Y.

Драматично-Співацький Кружок товариства „Українська Бесіда", відограє **в суботу, дня 21-го мая 1921 р.** в концертовій гали Укр. Нар. Дому, 217-19 East 6th St., New York, N. Y. драму в 5. діях зі співами і танцями М. П. Старицького **ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ, ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ.** Хор і орхестра під управою звісного проф. М. Корикори. Режісер: Степан Фесолович. Початок о год. 8-ій вечером. Вступ $1.00 і 75 цнт. **На закінчення загальні танці.**

О численну участь запрашає
15-17 ВИДІЛ.

BAYONNE, N. J.

Заходом місцевих Українців
відбудеся
В СУБОТУ, ДНЯ 21-го МАЯ С. Р.
о годині 8-ій вечер в гали
INDUSTRIAL Y. M. C. A
Avenue E and 22nd Street,
Bayonne, N. J.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ

при ласкавій співучасти слідуючих дд. П-ни Марії Корінь, п. І. Палажія, п-ни Віри Стеткевич, скрипака Осипа Д. Стеткевича і **нюйорського Українського Хору** під управою п. Теод. Онуфрика. 11і16

Бесіду виголосить **п. Ом. Ревюк.**

ВСТУП ВІЛЬНИЙ.

Запрошується Українців і Українок з місцевости і околиці.

NEW YORK, N. Y.

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ
— відбудеся —
в неділю, дня 22. мая 1921 р.
в гали Парохіяльній, 28 East 7th St., **New York.**

Возьмуть участь:

Український Хор в Ню Йорку під управою Теодора Онуфрика;
п. Михайло Зазуляк;
п-а Ольга Куликівна;
Знане „Trio" з американської **музичної школи.** 16-17

Початок точно о годині 8-ій вечер.

ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.

Проситься місцевих і замісцевих Вп. Родимців прибути численно, а не пожалуєте, бо програма богата а й гарна. — КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Тов. Теребовельська Поміч в Ню Йорку, Н. Й., устроює **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в суботу, дня 21-го мая 1921 р.** в Liberty Hall, 255 East Houston St., New York City. Початок о годині 7. вечер. Вступ 40 центів.

Родимці! По праці належиться кождому відпочинок і забава! Приходіть-же, Родимці, на наш баль, просимо сердечно, а певно будете вдоволені.
16-17 КОМІТЕТ.

NEWARK, N. J.

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

устроє **Українська Музика тов. „Запороже"** в Нюарку, Н. Дж., при співучасти **Чехословацької Банди, в суботу, дня 21. мая 1921 р.** в Bohemian Auditorium, 56—19th Ave. & 17th St., Newark, N. J. В програму входять 11 точок музичних і вокальних. Дірігент Банд: проф. Рудольф Пенкер. **По концерті баль** до 2-гої год. рано. Вступ: І-рядне 75 цнт., ІІ-рядне 50 ц. Початок о годині 7-ій вечером. За присутність на нашім концерті і бали ми отсим з гори сердечно дякуємо!

Управа тов. „Запороже" в Нюарку.
16і18

СПОМИНИ УКРАЇНСЬКОГО ХЛОПЦЯ З НАЇЗДУ ПОЛЯКІВ НА ВКРАЇНУ 1920-ГО РОКУ.

Подали: Я. Вільшенко і М. Ценовенко.

(4)

ЧЕТВЕРТИЙ РОЗДІЛ.

ЩЕ ОДНІ ВІДВІДИНИ.

Пробудив мене щойно крик дитини, що вже може й довше кричала, домагалася сніданку. Я спав так твердо, що треба було доброї хвилини, щоби прийти до себе і пригадати собі це я, або відкіля тут узявся. Виглянув я з воза: був уже пізний ранок. Буря пройшла, небо було свіже, блакитне, мокра трава влискувалася до ясного сонця. Довкруги, гень-гень степ широкий, ніде ні деревини.

На возі найшов я ріжні річи. Була тут бляшана ринка, кусень вудженої солонини, міща муки, старе накривало. Дещо лежало на земли біля воза. Очевидно, що все полишили втікачі, щоби могти лекше втікати перед неприятелем. Тут може — думав я — міг би я жити кілька днів, та мусів би вважати добре, чи не наближається де неприятель, або чи не видно де наших людей, до яких я міг би прилучитися. Та покищо важнійше було заспокоїти голод. Взявся я приладжувати снідання для Іваська. З муки і цукру, що я його найшов у паперовій торбині, прилагодив я на дощівці їду, як міг. Івась їв її зі смаком зза цукру. Потім дав я йому кусень мягенької солонини — хай ссе. Це очевидно сподобалося йому, бо всміхався й вимахував ноженятами.

Ще заки забрався я й собі до сніданя, виглянув іще раз із воза. Серце в мене завмерло! Досить далеко запримітив я кількох людей на конях. Сховав дитину в самому куті воза, прикрив накривалом і притрусив сіном. Також усе инше присипав я сіном і сам сховався в сіні. Визирав лише крізь сіно, що дальше буде. Коли їздці наблизилися, переконався я, що це були польські жовніри. Вони наблизилися цілком до воза, але розглядалися чи нема якої небезпеки. Було їх з вісім. Всі видно були дуже пяні, бо ледви держались на конях. Кождий з них мав іще другого коня, певно зрабованих у котромусь селі. Ці коні були обвантажені ріжним нарабованим добром. Ранішне сонце світило їм у їх пяні очі, аж осліплювало їх, тож не могли вони дивитися до воза. Коби тільки дитина була спокійна. Цього не було вже чого боятися, вона заснула вже таки з цим кусником солонини в ручентятах. Вояки злізли з коней — два вже лізе на віз — посідали спереду на сидженню. Почалася криклива розмова, сміхи. Ох, щоби дитина не збудилася. Треба їм було тільки обернутися й сягнути рукою в сіно, щоби найти мене. Як я дрожав! Скулився і просив Бога, щоби не дав мене цим вовкам у людській шкірі.

Вкінці скінчилися мої муки. Жовніри не задержалися були тут довше як пять хвиль, та для мене були ці пять хвиль пятьма годинами! Поляки думали, що в возі нема нічого, тільки трохи сіна. Тому сіли на коней і відїхали. Почув я ще тільки, як один із них сказав:

— Е, ту юж певне насі погулялі собе, для нас ту еж ніц не зостало. Єдзьми далей!

Я ще довго не важився вихилити голови із воза. Щойно як тупіт кінських копит став затихати, виглянув я. Жовніри взяли напрям ід місцеви, де стояла хата поромщика, відкіля я прийшов. Коли зникли з овиду, виліз я з воза.

Коли тепер вдалося мені вийти цілo з цьої небезпеки, то не хотів я вже більше оставати біля цього воза. Він був занадто видний у степу, тож я, колиб остав тут, міг знова звабити до себе неприятеля. мої харчі проміняв я за ці з воза. Взяв Івася на плечі й помандрував далі. Одно що забрали Поляки це була моя парасоля — певно так для забавки. Я бачив один із них отворив був парасолю й держав її над товаришем. Так і відїхали.

Ступав я досить помало, приставав що хвилини, як тільки в далечі запримітив щось підозрілого. Тож і знова могли показатися польські жовніри! Коло полудня зайшов я на місце, де трави не було, тільки нага, спалена земля. Тут уже в разі небезпеки не було би вже де сховатися. Гень далеко можна було запримітити все, чоловіка чи звірину. За дня туди йти годі було. А й спека була велика. Тому завернув я кількадесять кроків назад і сховався в траві. Дальше йтиму щойно як стемніється. Я старався не тратити надії й відваги. Тут й цій високій траві Поляки не найдуть мене, таксамо як не найшли би голки в стирті сіна. А вони мали важнійшу для них роботу, ніж шукати мене — а саме плюндрувати українські хутори, села... Що ці вояки пігнали на тамтой беріг ріки, краще для них — думав я. Бо про це що вони діяли, — ці попалені села, церкви, повбивані старці і діти — про це все вже певно знають геть Українці і по сьому боці ріки, по всіх містах і селах, там дальше мусить бути українське військо... Вони певно збіруться всі разом і щастя обернеться на нашу сторону.

Я думав, що по цьому боці ріки певно нема ще Поляків так дуже багато. Нашим треба лише зібратися, стати одностайною лавою, а проженуть не тільки ці малі ляцькі загони, що загналися аж геть тут на другий беріг ріки, але вичистять цілком Україну з цих зайдів... Я не знав, що Поляки розсипалися вже були геть по цілій правобережній Україні, що вже були недалеко Дніпра.

Так потішував я себе й Іваська:

— Спи спокійно, Івасю, прийдуть наші. Я віднайду твою неньку.

Я тоді ще не знав, що ті, що бються з Поляками, большевики, також наші вороги, хоч може і не такі кровожадні, як Ляхи. А не знав я тому, бо большевицькі війска скрізь говорили, що вони вкраїнські війска. Я ставив їх рівні з українськими повстанцями та Українськими Січовими Стрільцями з Галичини.

ПЯТИЙ РОЗДІЛ.

ПОКИНЕНИЙ ХУТІР.

Стало вечоріти. Я пустився в дальшу мондрівку. Нараз почув яякийсь голос, тож зараз на всякий випадок припав до землі. Та це був тільки голос собаки. Підійшов я близче. Скавуління собаки ставало все виразнійше. Я втішився дуже, бо сподівався, що десь недалеко мусять бути свої, мирні люде. Ще кількадесять кроків і бачу цю собаку. Була впнята на грубому посторонкові, привязаному до кола, вбитого в землю. Була це гарна, велика собака. З глооду була би не згинула так скоро, бо біля ньої лежав великий кусень мяса й кости. Я догадувався, що це може утікачі впняли собаку, щоби не йшла за ними та своїм гавканням не зрадила їх Полякам. Може вона впнята вже кілька днів, на дармо шарпається на цьому шнурі. Вийняв я ножик, перетяв посторонок і освободив нещасну собаку. Вона приповзла до мене, стала ласитися й лизати мої руки. Мусіла це бути шляхотна собака, бо — як видно — й не рушила мяса. Воліла згинути на припоні з жалю за своїми дотеперішніми господарями, що ось тут покинули її. Та тепер уже жадно кинулася на кусень солонини, що я дав їй. Мусіла бути дуже голодна. Потім знову стала ласитися біля мене, обнюхувати дитину, наче хотіла сказати, що з вдячности хоче нам вірно служити. Я все любив собак і вони мене любили. І тепер вона ступала за мною, то бігла наперед, наче хотіла переконатися чи нема якої небезпеки.

Я був такий змучений, що приходила мені нераз думка, чи не краще буде, коли зловлять мене Поляки й зроблять кінець моїй муці... Та я як міг, так старався потішити себе.

Була тиха ніч. Чути було лише квакання жаб і жужжіння комах. Деколи перебігло якесь степове звірятко, суслик або заяць. Луни не видно було цьої ночі зовсім, з чого можна було сподіватися, що я уйшов уже чималий шмат дороги від місця польського злочину. Обчисляв я, що від рана зробив я яких 30 верст від цього воза, на якому переночував я. Був би це гарний шмат дороги, коли зважити, що ноги мої були поранені, а я ще мусів двигати й тягар. Та чи дійсно зробив я стільки дороги, певно не знав, а догадувався лише.

Коли досить розвиднілося, побачив я, що згубив слід коліс а й стежки не було видно, тож ішов я навмання. Та ось побачив я розтрушену солому. Я пустився за цим слідом. Ох, коби вже раз стрінутись з кимсь із утікачів, бо дитина видно була дуже хора. Вже не могла плакати, тільки постогнувала. Поживи не хотіла приймати зівсім. Йшов я ще гарний кавалок дороги — аж чує, десь подальше заричала корова! Йду мерщій в цю сторону — тепер уже певно стріну там утікачів. Ось чую вже й калатало на ших корови. Корова сама одна йде просто до мене, та все ще ричить наче з болю. Пристанула; я догадався, що жде, щоби її видоїти. Мерщій вийняв я мищинку з мішка й взявся до доїння на вдоволення всіх. Дитина жадно пила свіже молоко. Ось чого вона потребувала. А я і пес був також радий, що можемо покріпитися поживним напитком.

Всі чулися тепер ліпше, тож могли йти дальше. Корову гнали ми перед собою, а радше вона нас провадила: видно, добре знала дорогу. Небаром побачив я гарний, великий, мурований одноповерховий дім, довкруги гарні будинки. Мусів належати якимсь дуже заможним людям. В глибині сад, з переду огородець з цвітами, стежечки висипані піском. Дальше позаду ще тамтого річне збіже в стіжках, сіно. Довкруги не видно було ні живої душі. Але не було теж видно тут іще слідів страшної неприятельської руки. Я підійшов ід рундукови. Пристанув, бо дивувала мене ця мертва тишина. Тепер в білий день повинна тут кипіти праця. Безроги й кури бігали по огороді, куди завгодно, по зільнику — видно, що господарів таки не було дома. На подвірю стояв віз наладований мукою, а ззаду до його припнята пара сивих, круторогих волів. Рогами роздерли мішок і їли з його. Пійшов я дальше між будинки. Стайні були порожні. Обійшов я дім довкруги й підійшов до задніх дверей, що були трохи відхилені. Застукав до дверей, та зі середини ніхто не відзивався. Поглянув я крізь вікно: і в середині не видно було нікого. Зважився я вкінці війти до середини. Собака — я став її Бровком кликати — сіла на порозі. Не важилася йти дальше, доки її не позволю.

Перша кімната, що я до ньої увійшов, була гарно обстановлена. З острахом ступав я по гарному, великому килимі. На вікнах гарні, тяжкі занавіси, під стіною шафи з книжками, дальше фортепян, на стінах образи, велике зеркало, що сягало аж під стелю. В зеркалі побачив я себе і сам себе не пізнав, такий був змарганий, обдертий, заболочений. — Друга кімната це була їдальня. Стіл застелений чистенькою скатертю, заставлений дуже обильно до обіду, що мені слинка стікала. Семя, певно, не мала часу покінчити обіду; перервала його й утікла перед якоюсь небезпекою яко і на саму трівожну вістку. Крісла були повідсувані від стола. Напроти була ще гарнійша кімната. Дальше пійшов я сходами на гору. І тут усе таке чистеньке, така вигода. Та на долівці порозкидувані ріжні річи, білля, одяг. Видно власники втікали дуже спішно. Що вони подумали би про такого влізливця, як я, що так цікаво оглядав усе. — В кухні шафи з начинням, дальше спіжарня, все поотвиране. Спіжарня повна харчів. Під кухнею тлів іще огонь...

— Правда, Іваську, — говорив я — тут ми не згинемо з голоду! Тут стільки всякого добра...

Власники певно й так уже не користати-муть із цього всего, бо за кілька днів певно прийдуть і тут Ляхи і з усього і сліду не лишать. Тож, чому мені не заспокоїти голоду дитини і свого власного? Цеж хиба не гріх?

Бідний Івась на мої міркування відповів лише слабим зойком. Я направду побоювався, щоби він мені не розхорівся ще більше, що вже так довго не мав відповідного корму, або щоби й не помер із цього.

Доложив під кухню дров, наставив води. Викупав Івася, вимив чистенько, накормив спареним молоком і поклав до колиски побіч в кімнаті. Став заколисувати Іваська до сну. Тут стояло також мале залізне ліжко, яке я призначив для себе. Коли Івась уже добре спав викупався я і собі у великій ванні. Купіль відсвіжила мене, змучення зникло, але зате почув я іще більший голод. Запарив чаю, потім забрався до печеного куряти, що стояло на кухні. Зїв його — смакувало — з присмажуваними картоплями. Було тут чим відгодувати себе. Треба їсти, — оправдував я себе — бо на дальшій мандрівці може знова прийдеться голодувати.

Скінчив я сніданнє, — чи радше сказати обід — а це забрало досить часу, тай пійшов дальше оглядати мешкання. На бюрку були листи й картки. З адреси переконався я, що властитель цього дому, визначний діяч український, бувший посол до державної думи. Його промови молодий Семененко нераз відчитував із часописів на голос і всі ми їх цікаво слухали. В цій же кімнаті подибав я на столику люрнету. Я вибігав на двір і дивився крізь неї чи нема небезпеки. В шафі з книжками подибав я Шевченкових „Гадамаків” з малюнками Сластьона. Щераз обмив я руки, щоби не поваляти книжки й став перелистовувати. Ах! як ці малюнки нагадували мені теперішні часи, як ці „конфедерати” пригадували мені теперішніх польських жовнірів, їх злочини... Вбитий Титар так і наводив мені на очі старенького Борисенка, вбитого ось там Поляками, як лежав закровавлений посеред стежини з вціпленими в траву руками...

Іваська спав неспокійно. Виглядав такий хорий, що я боявся ще нині пускатися в дальшу дорогу. Переночуємо, може він трохи прийде до себе. Але чи безпечно оставати тут через ніч? Ануж неприятель уже недалеко? Я рішився переспати тільки половину ночі, потім дальше йти на схід. А адреси на листах пізнав я, що відси не так то вже дуже далеко лежить місто Д. Дійти до цього міста — це було моє завдання. Ще заки зайде сонце хотів я впевнитися, чи нема ніякої небезпеки. Виліз аж на стрих і люрнетою дивився крізь віконце. Ніде не видно було ні живої душі. Тож міг я спокійно спати до півночі. Приніс я собі годинник-будильник, поставив його на кріслі біля ліжка й накрутив на 12-ту годину, щоби збудив мене, коли спати-му твердо. Пса впняв я на порозі, хай стереже нас підчас сну. Він зовсім не противився цьому, а ласився, лизав мене по руках і глядів своїми мудрими очима, наче хотів запевнити мене, що розуміє своє завдання і що спокійно можемо спати. Я приготовив іще деяких харчів на дорогу, видоїв корову, спарив молоко, щоби було ще що випити, заки пустимося в дорогу. Івася гадав я вже не нести на плечах, а везти у діточому візочку, бо і такий був тут. І мені і йому буде з цим ліпше. Я щиро дякував Богу за це все, а головно за це, що не дав мене в руки Ляхам: мабуть ішло до кращого. Поклався на ліжко не роздягаючися і вже за кілька хвиль спав твердим сном.

(Далі буде).